

О. М. Луцків

Регіональна інноваційна політика: особливості формування та проблеми реалізації

Розкрито сутність, мету та цілі регіональної інноваційної політики, визначено її суб'єкти й об'єкти. Розглянуто особливості формування та реалізації регіональної інноваційної політики в контексті підвищення конкурентоспроможності економіки регіону. Визначено основні заходи підтримки інноваційної діяльності на різних ієрархічних рівнях. Акцентовано увагу на тому, що саме регіональний рівень управління набуває визначального значення для активізації інноваційних процесів, надання цільової підтримки інноваційним підприємствам і науковим установам. Виокремлено основні пріоритети регіональної інноваційної політики. Проаналізовано інноваційну активність регіонів України. Наведено інструменти стимулювання регіональними органами влади інноваційної активності промислових підприємств. Визначено основні бар'єри ефективності реалізації регіональної інноваційної політики та запропоновано шляхи їх подолання.

Ключові слова: регіональна інноваційна політика, інноваційний розвиток, конкурентоспроможність, регіональні органи влади, інноваційні технології.

Економічне зростання українських регіонів можливий лише за умови проведення активної інноваційної політики, націленої на підвищення конкурентоспроможності економіки шляхом використання ефективних інструментів та механізмів підтримки та активізації інноваційних процесів. У межах заданого курсу зростає роль регіонального рівня державної влади, оскільки саме він є найефективнішим з точки зору визначення альтернативних стратегій інноваційного розвитку території і можливих «ключових точок зростання», вибору нових методів прийняття рішень, виявлення системних змін в інноваційному розвитку регіону і в управлінні цим розвитком. Однак у сучасних умовах господарювання суттєвою проблемою є неефективна системи управління на регіональному рівні, що зумовлює несприятливість до нововведень і низьку результативність інноваційної діяльності; відсутність стимулюючого попиту на вітчизняну інноваційну продукцію та послуги; освоєння мінімуму принципово нових видів продукції і технологій, спрямованих на імпортозаміщення тощо. Щоб уникнути такої ситуації, держава має бути зацікавлена і всебічно сприяти у забезпеченні економічної самостійності регіонів і формуванні ними ефективної регіональної інноваційної політики.

Дослідження концептуальних засад інноваційного розвитку викликають значний інтерес як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Серед зарубіжних авторів, слід відзначити праці М. Андерсона, П. Друкера, М. Портера, Б. Санто, Б. Твіса, Р. Уотермана, Р. Фостера, І. Шумпетера та ін. Широке висвітлення цієї проблематики знайшло своє відображення і в працях українських учених, зокрема: О. І. Амоші, З. С. Варналія, В. М. Василенка, А. С. Гальчинського, В. М. Геєця, В. І. Захарченка, І. І. Лукінова, Л. І. Федулової та ін. Значну увагу у свої дослідженнях вони приділяють питанням забезпечення та активізації інноваційного розвитку економіки регіону та управління інноваційними процесами, особливостям формування та використання науково-технічного та інноваційного потенціалів, визначення соціально-економічної ефективності нововведень, вдосконалення організації та управління інноваційною діяльністю на державному та регіональному рівнях, особливостям формування та реалізації інноваційної політики. Однак попри значну кількість публікацій, присвячених цій проблематиці, управління інноваційною сферою, особливо на регіональному рівні, не відповідає сучасним викликам сьогодення, оскільки так і не спостерігається підвищення інноваційності та конкурентоспроможності українських регіонів.

Метою статті є дослідження сутності, основних принципів, положень та особливостей формування регіональної інноваційної політики і визначення шляхів підвищення ефективності її реалізації.

Світовий досвід переконливо свідчить про активну участь регіонів в активізації інноваційної діяльності. Ця обставина пояснюється природою інноваційних процесів, що мають локальний характер.

Регіональна інноваційна політика є складовою державної інноваційної політики, яка надає поштовх та орієнтири для формування регіональної інноваційної політики, спираючись на світовий досвід і теоретичну базу, створює необхідні умови для функціонування механізму реалізації регіональної інноваційної політики. Враховуючи особливості того чи іншого регіону, вона визначає, з одного боку, ставлення держави до його інноваційних і науково-технічних проблем, а з другого, – забезпечує участь наукової та інноваційної сфери регіону у вирішенні соціально-економічних і науково-технічних проблем держави [1, с. 578].

На державному рівні визначаються пріоритети розвитку країни загалом, загальний правовий простір здійснення інноваційної діяльності в країні, принципи і механізми управління, готуються й реалізуються програми і проекти, що мають загальнодержавне значення [2]. Завдання регіональних рівнів управління полягає в тому, щоб максимально «підлаштувати» цей механізм під вирішення завдань конкретної території за рахунок введення додаткових заходів з регулювання інноваційної діяльності на підлеглий їй території. Слід відзначити, що на сьогодні роль регіонів в управлінні територіальним розвитком обмежена лише контрольно-координуючими функціями. Напрями підтримки інноваційної діяльності на різних рівнях управління представлено в табл. 1.

Регіональна інноваційна політика в умовах інноваційної економіки має визначати основні цілі регіонального інноваційного розвитку, шляхи та механізми активізації всіх суб'єктів-учасників регіонального інноваційного процесу, заснованих на концепції формування та розвитку високоєфективних регіональних інноваційних систем.

Під регіональною інноваційною політикою розуміється сукупність встановлених цілей і пріоритетів розвитку інноваційної діяльності в регіоні, шляхів і засобів їх досягнення регіональними органами влади. Регіональна інноваційна політика має розроблятися відповідно до мети і завдання національної інноваційної політики та відповідати вимогам законодавства, зокрема Законом України «Про інноваційну діяльність», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про державне регулювання у сфері трансферу технологій» та іншим законодавчим і нормативним актам. Регіональна інноваційна політика, має поєднувати інтереси як держави щодо регіонів, так і внутрішньорегіональні інтереси, оскільки державна регіональна політика і політика органів місцевого самоврядування та виконавчих органів відповідних регіональних утворень не мають бути суперечливими: в ідеалі вони мають становити цілісність, а також доповнювати та збагачувати одна одну.

Регіональна інноваційна політика орієнтована на вирішення територіальних проблем, поліпшення соціально-економічних показників регіону за рахунок ефективного використання його інноваційного потенціалу, задоволення потреб внутрішнього ринку, підвищення внеску науково-інноваційної сфери в економіку регіону. Головна мета регіональної інноваційної політики полягає у підвищенні рівня інноваційного потенціалу регіону, створенні ефективної регіональної системи по виробництву, розповсюдженню і споживанню інновацій.

Далі визначимося з об'єктом і суб'єктом регіональної інноваційної політики, система взаємозв'язків між якими і відображає сутність цієї політики. Об'єктами регіональної інноваційної політики є інноваційний потенціал регіону, інноваційна

Напрями підтримки інноваційної діяльності на різних рівнях управління

Рівні управління	Напрями підтримки інноваційної діяльності
Державний	<ul style="list-style-type: none"> – створення сприятливих нормативно-правових і законодавчих умов для збереження, розвитку й використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу; – визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку; – визначення й підтримка пріоритетних напрямів інноваційної діяльності; – здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій; – захист вітчизняної інноваційної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок; – захист прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності; – удосконалення системи кредитування інноваційних процесів (система кредитних пільг, безпроцентні кредити під інноваційні розробки); – спрощення податкової і митної системи для суб'єктів інноваційної діяльності; – широке використання непрямих методів стимулювання (формування управлінських консультативних служб, створення інфраструктури, підвищення мобільності робочої сили тощо); – стимулювання активної взаємодії та співпраці партнерства держави – освітніх і наукових закладів – промисловості – фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності; – сприяння розвитку та функціонуванню ефективної інноваційної інфраструктури; – інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності; – формування й реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм; – стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів; – держзамовлення у науково-технічній сфері замість закупівлі іноземних технологій.
Регіональний	<ul style="list-style-type: none"> – реалізація цільових регіональних програм підтримки інноваційної діяльності; – цільові асигнування регіональних органів влади; – податкові пільги, спрямовані на стимулювання регіонального інноваційного розвитку; – сприяння розвитку ділового партнерства між регіональними центрами науки та освіти і господарськими структурами; – створення спеціалізованих центрів передачі технологій малому та середньому бізнесу; – розширення елементів регіональної інноваційної інфраструктури; – підтримка діючих кластерів і створення нової мережі інноваційних компаній; – організація ефективної системи управлінського консультування підприємств; – залучення науково-технічних організацій регіону до проведення експертизи технічної модернізації виробництва; – інформаційне та консалтингове супроводження інноваційних проектів силами регіональних інноваційних центрів; – сприяння залученню малих підприємств регіону до участі в інноваційних проектах потужних компаній.

система регіону, інноваційні процеси в економіці регіону (інноваційні проекти, програми, інтелектуальні продукти) тощо. Суб'єктами регіональної інноваційної політики є регіональні органи влади, державні організації та їх регіональні структури, які стимулюють генезис інноваційних процесів, здійснюють координацію та підтримку їх розвитку за визначеними пріоритетними напрямами інноваційного розвитку, підприємства, установи, організації, громадські об'єднання [3]. Тобто суб'єкти інноваційної політики безпосередньо виконують функції щодо забезпечення інноваційного розвитку регіонів. Очевидно, що повного консенсусу між інтересами суб'єктів цієї політики домогтися дуже важко і майже неможливо, проте вона має бути сформована за такими принципами, щоб бути близькою до нього.

Регіональна інноваційна політика формується місцевими органами влади у вигляді концепцій і регіональних програм інноваційного розвитку, які

затверджуються обласними радами і реалізується відповідними місцевими органами влади. На них покладений і контроль за їх виконанням. Однак здебільшого розроблені і затверджені регіональні програми інноваційного розвитку не діють.

Прикладом того є розроблена і затверджена Регіональна програма інноваційного розвитку Львівської області на 2013-2015 рр. Насамперед слід відзначити, що деякі з аспектів, на які акцентується увага в програмі, не є компетенцією регіональної влади. Так, зазначені в меті «... створення інституціональних передумов для активізації інноваційних процесів у малому та середньому підприємстві у Львівській області» [4] не є прерогативою місцевих органів влади, вони можуть забезпечити, наприклад, створення в регіоні сприятливого інноваційного та бізнес-середовища для активізації цих процесів. Неконкретними і нечіткими є також визначені в програмі пріоритети інноваційного розвитку, що і зумовлює неможливість відстеження результативності управлінських рішень і вироблення нових пропозицій з нарощення інноваційного потенціалу регіону. Пріоритетні напрями інноваційного розвитку регіонів мають визначатися, виходячи з галузево-секторальної структури та їх економічної кон'юнктури. Так, наприклад, серед визначальних пріоритетів у Програмі не акцентовано увагу на розвитку в регіоні, зокрема у м. Львові, ІТ сектору та формуванні нових форм просторової організації бізнесу (технопарків, технополісів, венчурних фірм, логістичних центрів), які вже сьогодні відіграють визначальну роль у забезпеченні інноваційного розвитку регіону. Так, Львів є одним з ІТ-лідерів в Україні, після Києва та Харкова. Водночас за кількістю ІТ-спеціалістів на одну особу Львів посідає перше місце в Україні (0,018 на одного мешканця), тоді як, наприклад, у Дніпропетровську – лише 0,008 на одного мешканця. В ІТ-галузі міста задіяні понад 12 тисяч працівників. Виникнення потужної ІТ сфери на теренах Львівщини зумовлено не тільки наявністю необхідної кількості кадрів, а й системи їх підготовки. Так, вищі навчальні заклади області готують 1800 бакалаврів (з магістрами ця кількість становить 2,5 тис.), фахівців, які можуть працювати у сфері ІТ-технологій. Лідерами за кількістю ІТ-спеціалістів є ЛНУ ім. Франка та Львівська політехніка. Щорічний оборот ІТ-галузі у Львові за обсягом приблизно дорівнює бюджету Львівської області [5]. Тобто функціонування ІТ-підприємств не лише надає додаткові робочі місця з високим рівнем оплати праці, а й гарантує постійні надходження до місцевих бюджетів. Слід відзначити, що ці надходження були б значно більшими за умови унеможливлення тіньової оплати праці, спричиненою недосконалою системою оподаткування доходів.

Слід зазначити також і той факт, що наразі завершується етап переговорів щодо організації ІТ-парку неподалік аеропорту у Львові. Тобто місцева влада сприяє подальшому розвитку цієї сфери та створює належні умови для залучення спеціалістів як з України, так і Східної Європи.

На сьогодні у Львівській області ефективно функціонують науково-технологічний парк «Яворів» і технопарк «Самбір», почалося будівництво технопарку «Рясне-2». Основною метою їх діяльності є залучення інвестицій, забезпечення сприятливих умов для функціонування та розвитку промислових підприємств, покращення інвестиційного клімату, підвищення конкурентоспроможності території, створення нових робочих місць, збільшення надходжень до міського та Державного бюджетів, розвитку сучасної виробничої та ринкової інфраструктури. Наприклад, технопарк «Яворів» займається впровадженням науково-технічних розробок у виробництво та виведенням їх на ринок через середні та малі підприємства та надає послуги, пов'язані із забезпеченням правового, маркетингового, комерційного та експертного супроводу інноваційного та інвестиційного процесу, координації діяльності наукових, виробничих і фінансових інституцій у сфері розробки та впровадження

інвестиційних та інноваційних проектів, створює інвестиційно-привабливі території для залучення іноземних інвестицій. Наведені факти є свідченням того, що саме ці сфери економічної діяльності мають бути першочерговим пріоритетним напрямом активізації інноваційного розвитку регіону.

Визнані в Регіональній програмі інноваційного розвитку Львівської області на 2013-2015 рр. пріоритети та поставлені завдання так і не отримали належного практичного втілення, насамперед через відсутність чітко прописаних у Програмі напрямів та шляхів їх досягнення. Слід зазначити, що основною проблемою реалізації інноваційних програм як у Львівській області, так і інших регіонах України, є низький рівень залучення інвестицій саме в інноваційні проекти. Для покращення інвестування інноваційної сфери, а також реалізації заходів Програми інноваційного розвитку доцільно створити при обласних державних адміністраціях Фонди інноваційного розвитку, функціонування яких забезпечуватиметься коштом не лише іноземних інвесторів, а й з бюджету області. Цей фонд має взаємодіяти з наявною інноваційною інфраструктурою регіону, адже, попри недостатню ефективність її діяльності, вона виконує певні функції (інформаційну, освітню, рекламну). Ще однією з причин недовісти регіональних програм інноваційного розвитку є відсутність у областях регіональних програм, які б упорядкували та чітко розмежували завдання між місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами інноваційної діяльності, суб'єктами громадянського суспільства, а також суб'єктами інноваційної інфраструктури.

Основна мета регіональної інноваційної політики полягає у створенні на території регіону сприятливого інноваційного середовища для успішного здійснення процесу отримання, накопичення, збагачення наукових знань і ефективного їх перетворення в технологію та продукцію, впровадження цих продуктів у важливі галузі економіки та соціальну сферу та в кінцевому результаті забезпечення підвищення конкурентоспроможності економіки регіону загалом.

Для підвищення інноваційності та конкурентоспроможності економіки регіональна інноваційна політика має спиратися на систему її головних цілей, серед яких слід виділити:

- забезпечення високого інноваційного потенціалу в регіоні;
- підвищення конкурентоспроможності та ефективності регіональних виробництв за рахунок їх інноваційно-технологічного оновлення;
- створення сприятливого інноваційного клімату в регіоні;
- пошук і мобілізація внутрішніх інноваційних резервів економічного зростання та оптимальне використання для інноваційного розвитку наявних природно-ресурсних, фінансових та інфраструктурних можливостей регіону;
- підтримка наукових досліджень у пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки;
- удосконалення системи підготовки кадрів на регіональному рівні;
- створення досконалої інформаційної бази щодо здійснюваних інноваційних проектів у регіоні;
- розвиток внутрішньої та зовнішньої міжрегіональної співпраці;
- збереження оптимального співвідношення між регіональною та галузевою інноваційною політикою.

Серед основних пріоритетів регіональної інноваційної політики слід відзначити: оновлення застарілих технологій, нарощення інвестицій в інновації, капіталізацію об'єктів інтелектуальної власності, збалансованість інноваційного попиту та пропозиції, розвиток регіональної інституційної інфраструктури, широкомасштабне впровадження матеріало-, енерго- та ресурсозберігаючих технологій у всіх галузях економіки, створення високотехнологічних і

високоєфективних галузей і виробництв для забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції належної якості.

На регіональному рівні інноваційна політика має бути націлена насамперед на зіставлення дослідних і серійних зразків технологічних і продуктових інновацій з потребами власного виробництва, виходячи з особливостей спеціалізації окремих територій, характеру їх структурних диспропорцій і технологічного рівня. Головним стратегічним напрямом інноваційної політики є створення в регіонах сприятливих умов для ефективного використання насамперед власних технологічних і продуктових інновацій, які сприятимуть позитивним структурним змінам.

Інноваційна політика в різних регіонах України має свої особливості. При формуванні та реалізації регіональної інноваційної політики слід враховувати специфічні переваги регіону, галузеву спеціалізацію та особливості його економіки. Регіони України істотно відрізняються за наявним економічним, природно-ресурсним, науково-технологічним та інноваційним потенціалами. Господарська діяльність деяких регіонів тримається лише на одній-двох галузях, підприємства яких є або сировинними, або виробляють низькотехнологічну продукцію. Крім того, науково-технологічний та інноваційний потенціал регіонів слабо інтегрований у виробничу й невиробничу сферу, також відсутній механізм впровадження Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) у практичну діяльність, здебільшого через те, що виробництво відірване від промисловості. Так, більшість інноваційних технологій розробляються не під конкретні потреби промислових підприємств і тому залишаються незатребуваними [3].

На сьогодні практично всі регіони України зіштовхуються з одними й тими самими труднощами, найпоширеніші з яких: переважно сировинна економіка, високий рівень зношеності устаткування, низька конкурентоспроможність виробництва. Вирішення цих проблем можливе лише шляхом активізації інноваційних процесів. Слід відзначити такий факт, що інновації – це не лише нова наукова ідея, а продукт, за допомогою якого можна налагодити успішне виробництво, тобто комерціалізувати цей продукт. Тобто інновації – не мета, а засоби забезпечення конкурентоспроможності виробництва. На жаль, на сьогодні більшість промислових підприємств не зацікавлені в кардинальному оновленні наявних основних фондів насамперед через брак коштів і високий термін окупності, здебільшого в надміру дорогих інноваційних технологій.

На сьогодні для більшості українських регіонів характерні негативні тенденції щодо зниження інноваційної активності промислових підприємств і скорочення обсягів виробництва саме інноваційної продукції, яка частково замінюється на більш просту і дешеву при тому, що в економічно розвинених країнах світу ще в 80-90-х рр. минулого сторіччя темпи зростання наукомістких галузей були в середньому в 1,5-2 рази вищі, ніж загалом по промисловості. У 2014 р. в Україні інноваційною діяльністю займалися 1609 промислових підприємств, що становить 16,1% від загальної їх кількості. Лідером за кількістю інноваційних підприємств у 2014 р. була Херсонська область (24,2% від загальної кількості промислових підприємств). Серед регіонів України вищою за середню в Україні була частка інноваційно активних підприємств в Івано-Франківській, Запорізькій, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Харківській, Херсонській областях та м. Києві [5]. Для активізації цього процесу інноваційна політика має бути спрямована насамперед на підтримку інноваційної діяльності на всіх етапах створення інноваційного продукту – підтримка науково-дослідних організацій, університетів, наукомістких фірм, що виконують фундаментальні та прикладні НДР, які мають важливе значення для економіки регіону та безпосереднього стимулювання інноваційно активних підприємств. Низький

рівень інноваційної активності промислових підприємств зумовлений здебільшого і довготривалим процесом упровадження інновацій у виробництво і значним терміном їх окупності, що значною мірою не раціоналізує їх інноваційний розвиток. В управлінні інноваційними процесами на регіональному рівні пріоритетну підтримку мають отримувати ті підприємства галузей регіону, що мають власну базу для проведення дослідно-експериментальних і науково-технічних досліджень. Важливим напрямом розбудови інноваційного комплексу регіону при цьому має стати переорієнтація промисловості на виробництво наукомісткої високотехнологічної продукції.

Загалом по Україні серед видів економічної діяльності найбільш інноваційно активними є підприємства з виробництва фармацевтичних продуктів (38,2% від загальної кількості промислових підприємств цієї галузі), комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (34%), транспортних засобів (33,9%), добування металевих руд (30,4%), машинобудування (27%). У різних регіонах галузева специфіка інноваційної активності промислових підприємств є іншою. Наприклад, у Львівській області інноваційними лідерами є підприємства машинобудування, харчової та целюлозно-паперової промисловості.

Свідченням неефективності реалізації як державної, так і регіональної інноваційної діяльності є і суттєве скорочення обсягів виготовленої інноваційної продукції. Так, у 2014 р. порівняно з попереднім обсяг реалізованої продукції в Україні зменшився з 35891,6 млн грн до 25668 млн грн, тобто на 28,5%. У регіональному розрізі зменшення обсягів інноваційної продукції відбулося в більшості регіонів, за винятком Вінницької, Волинської, Івано-Франківської, Київської, Полтавської, Рівненській, Сумської, Херсонської і Чернігівської областей [6].

Основними бар'єрами успішної реалізації регіональної інноваційної політики є: недосконале інституційно-правове забезпечення регіонального розвитку: невизначеним залишається правовий статус більшості інститутів, що стимулюють регіональний розвиток (у т. ч. агентств регіонального розвитку); законодавчо не унормовано особливості та сфери застосування інноваційних механізмів модернізації регіональної економіки – міжрегіонального співробітництва, зокрема формування регіональних кластерів; незавершеність реформи місцевого самоврядування; унормування засад диверсифікації регіональної економіки; неунормування механізмів державно-приватного партнерства; недостатність залучення міжнародної технічної допомоги на потреби регіонального розвитку [7].

Варто відзначити, що існує світовий досвід ефективної політики підтримки інноваційних процесів, який може бути позитивно використаний і для України. Особливе значення у європейських країнах належить регіональному податковому стимулюванню, яке має різні цілі: залучення фінансових засобів у наукомісткі виробництва; сприяння венчурному бізнесу; залучення підприємців і висококваліфікованих наукових кадрів у депресивні регіони; створення потужних високотехнологічних кластерів, технополісів, інноваційної інфраструктури тощо. Тому доцільно звільняти малі інноваційні підприємства від сплати місцевих податків на визначений термін, а також різні позабюджетні фонди, які інвестують свої засоби в інноваційні проекти регіону [8].

Для активізації інноваційного розвитку необхідна всебічна підтримка розвитку міжрегіонального та міжнародного співробітництва у сфері інноваційної діяльності. Слід також здійснювати серйозний маркетинговий аналіз інноваційного попиту: які потреби ринку здатний задовольнити регіон, по-новому застосувавши наявні знання і виробничі потужності. Необхідно враховувати і той факт, що попит на інноваційну продукцію значною мірою визначається потребами самих наукових організацій та інноваційних фірм. Тобто інноваційні розробки мають розроблятися

під конкретні потреби підприємств. Для тісної інтеграції науки і виробництва необхідно переглянути діючий механізм співпраці наявних суб'єктів інноваційної діяльності. Слід також відзначити, що регіональне правове поле суб'єктів інноваційної діяльності має бути закріплене у відповідних законодавчих актах.

Своєю чергою, на вибір інструментів стимулювання та підтримки інноваційного розвитку регіонів впливають такі аспекти:

1. Регіони по-різному адаптуються до ринкових перетворень, що обумовлено різними чинниками – економічними, інституційними, політичними тощо.

2. Відмінності між регіонами за рівнем інноваційної активності, як правило, мають технологічний характер.

3. У деяких регіонах відсутня економічна база для виробництва інноваційного продукту.

4. Кадрові проблеми. Основною серед них для більшості регіонів України є невідповідність підготовлених спеціалістів професійно-технічними та вищими навчальними закладами практичним потребам місцевої економіки.

Для того щоб регіональна інноваційна політика була ефективною, вона має враховувати кілька важливих аспектів: узгодження державних інтересів з інтересами регіонів, міжрегіональних інтересів та інтересів муніципальних утворень; можливості та ресурсну забезпеченість регіонів. Індикатором економічної ефективності регіональної інноваційної політики є: збільшення податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів і до державних цільових фондів від реалізації інноваційної продукції; зростання у складі працездатного населення регіону частки осіб, зайнятих кваліфікованою працею, які мають вищі доходи через їх участь в інноваційних процесах. Своєю чергою, основою ефективності реалізації інноваційної політики є вибір правильних пріоритетів, які потребують першочергової підтримки.

Слід відзначити також і той момент, що інноваційна політика в регіоні повинна мати селективний, тобто суто виборчий характер, не прагнучи охопити всі напрями науково-технічного розвитку, а, вибравши вузькі напрями стратегічного прориву, за якими можливе досягнення чи перевищення світового технологічного рівня, сконцентрувати на цих полях основну частину обмежених централізованих і регіональних ресурсів. Необхідно сформувавати цивілізований ринковий механізм реалізації інноваційної політики. Мова йде передусім про мотиваційний механізм економічної підтримки інноваційної активності в регіоні, який має враховувати основні фактори впливу на процес визначення мотивів населення, які трансформуються в джерело інноваційних ідей.

Підсумовуючи наведене, слід зазначити, що, з огляду на складну економічну ситуацію в країні, сьогодні особливо гостро назріла потреба у виробленні дієвої регіональної інноваційної політики щодо трансформації економіки, спрямованої на диверсифікацію її структури, надання пріоритету розвитку наукомістких галузей. Регіональна інноваційна політика має бути важливим інструментом регіональної влади щодо створення та розвитку ефективних регіональних інноваційних систем, бути спрямованою на розвиток високих технологій, створення сприятливого економічного середовища і умов для підвищення інвестиційної активності в науково-інноваційній сфері, орієнтована на концентрацію наукового потенціалу на конкретні потреби регіону.

Загалом серед пріоритетних напрямів реалізації ефективної регіональної інноваційної політики слід виділити:

- всебічне сприяння інтеграції всіх суб'єктів-учасників інноваційного процесу, подолання розрізненості між ними;
- відновлення і зміцнення зв'язків між науково-дослідними організаціями, вищими навчальними закладами, інноваційними підприємствами і виробництвом;

- розробка програми та механізмів стимулювання інноваційної активності, забезпечення багатоканального фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності в регіоні;
- підготовка та реалізація проектів розвитку регіональної інноваційної інфраструктури, що забезпечує підтримку інноваційної діяльності всіх суб'єктів-учасників інноваційного процесу, високу ефективність етапів розробки, трансферу і споживання техніко-технологічних і інших інновацій.

Перспективним у цьому напрямі дослідженнями є розробка ефективної системи управління регіональним інноваційним розвитком з акцентом на розвиток і всебічну підтримку внутрішнього науково-технічного та інноваційного потенціалу та активізацію інноваційних процесів у регіоні для підвищення конкурентоспроможності території та економічного розвитку загалом.

Список використаних джерел

1. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку : монографія / за ред. В. М. Геєця ; Інститут економіки та прогнозування НАН України. – К. : Фенікс, 2003. – 1008 с.
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 №40-IV // Відомості Верховної Ради України – 2002. – №36. – Ст. 266.
3. Вилгін Є. А. Підходи до реалізації регіональної інноваційної політики держави [Електронний ресурс] / Є. А. Вилгін // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2012. – №9. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=477>
4. Регіональна програма інноваційного розвитку Львівської області на 2013–2015 роки [Електронний ресурс] / Львівська обласна державна адміністрація // Сайт Інноваційне підприємництво: Львів, Україна. – 2013. – Режим доступу : http://cstei.lviv.ua/upload/pub/Innov/1386629428_55.pdf
5. Сабадишина Ю. 5 фактів, завдяки яким Львів став IT-столицею України [Електронний ресурс] / Ю. Сабадишина // Портал Львова «Твое місто». – 2015. – 07.05. – Режим доступу : http://tvoemisto.tv/news/5_faktiv_zavdyaky_yakym_lviv_stav_itstolytseyu_ukrainy_70311.html
6. Інноваційна діяльність промислових підприємств України : статистична доповідь [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – 2015. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2015/dop/04/dop_idpp2014.zip
7. Узунов В. В. Інноваційний потенціал та особливості протікання регіонального інноваційного процесу [Електронний ресурс] / В. В. Узунов // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2012. – №11. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=639>
8. Наконечна Т. Ю. Регіональна інноваційна політика як фактор зростання національної економіки // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2010. – Т. 1. – С. 67-72.

References

1. Heyets, V. M. (2003). *Ekonomika Ukrainy: stratehiya i polityka dovhstrokovoho rozvytku* [Ukraine's economy: strategy and policy of long-term development]. Kyiv: Institute for Economics and Forecasting of Ukrainian NAS. [in Ukrainian].
2. Supreme Council of Ukraine (2002). *Pro innovatsiyu diyal'nist'* [On innovation]: Law of Ukraine, adopted on 2002, July 04, 40-IV. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 36, 266 [in Ukrainian].
3. Vylhin, Y. A. (2012). *Pidkhody do realizatsiyi rehional'noyi innovatsiyanoi polityky derzhavy* [The methods of implementation of regional innovation policy]. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok – Public administration: improvement and development*, 9. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=477> [in Ukrainian].
4. Lviv Regional State Administration (2013). *Rehional'na prohrama innovatsiyoho rozvytku L'vivs'koyi oblasti na 2013–2015 roky* [Regional program of innovation development of Lviv region for 2013-2015]. Website Innovatsiyne pidpryyemnytstvo: L'viv, Ukrainyana – Innovative Entrepreneurship: Lviv, Ukraine. Retrieved from http://cstei.lviv.ua/upload/pub/Innov/1386629428_55.pdf [in Ukrainian].
5. Sabadyshyna, Y. (2015, May 07). *5 faktiv, zavdyaky yakym L'viv stav IT-stolytseyu Ukrainy* [5 facts through which Lviv became the IT capital of Ukraine]. Portal of Lviv “Tvoe misto – Your City”. Retrieved from http://tvoemisto.tv/news/5_faktiv_zavdyaky_yakym_lviv_stav_itstolytseyu_ukrainy [in Ukrainian].
6. State Statistics Service of Ukraine (2015). *Innovatsiyana diyal'nist'* promyslovykh pidpryyemstv Ukrainy [Innovation activities of industrial enterprises of Ukraine]. Retrieved from http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2015/dop/04/dop_idpp2014.zip [in Ukrainian].
7. Uzunov, V. V. (2012). *Innovatsiyynu potentsial ta osoblyvosti protikannya rehional'noho innovatsiyoho protsesu* [Innovation potential and peculiarities of regional innovation process flow]. *Derzhavne upravlinnya:*

udoskonalennya ta rozvytok – Public administration: improvement and development, 11. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=639> [in Ukrainian].

8. Nakonechna T. Y. (2010). Rehional'na innovatsiyna polityka yak faktor zrostannya natsional'noyi ekonomiky [Regional innovation policy as a factor of national economic growth]. In *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noyi vlasnosti [Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property]*: 1 (pp. 67-72). Mariupol: Pryazovskiy State Technical University. [in Ukraine].

Lutskiv O. M. Regional innovation policy: features of formation and implementation problems.

The article reveals the essence, purpose and goals of regional innovation policy, to its subjects and objects. The features of the formation and implementation of regional innovation policy in the context of improving the competitiveness of the regional economy are considered. Stated that the regional innovation policy is formed by the local authorities in the form of regional programmes of innovative development, which were approved by the Regional councils and which were implemented by the relevant local authorities. The attention is focused on the fact that the main goal of regional innovation policy as a factor of growth of the national economy is to ensure the conservation and enhancement of scientific and technological potential, attraction innovation, development of knowledge-intensive industries, overcoming resource cost nature of production and its technological upgrading. It is indicated that at the regional level are determined by the priorities of innovation development of the region, are developed program of innovative development, can be imposed additional tax incentives and can be used other mechanisms of influence on development and support of innovative processes in the region. The key measures for support innovation at different hierarchical levels are identified. The attention is focused on the fact that it is the regional level of management becomes crucial for the activation of innovative processes that provide targeted support for innovative enterprises and scientific institutions. The main priorities of regional economic policy are determined in this paper. Indicated that each region has its own specific, reproductive, sectoral and technological structure, its system of priorities and should rely on their own strength and resources in the implementing of this strategy. Effective regional innovation policy should be based on an objective analysis of economic situation, detailed assessment of the available resources and opportunities, focusing on realistic, achievable goals. Analysis of innovative activity of regions of Ukraine is given. The instruments of stimulate regional authorities innovative activity of industrial enterprises are defined. The main barriers of the effectiveness of implementation of regional innovation policy and the ways of overcoming of them are outlined.

Key words: regional innovative policy, innovative development, competitiveness, regional authorities, innovative technology.

Луцків Олена Миколаївна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу регіональної економічної політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» (e-mail: lutolen@i.ua).

Lutskiv Olena Mykolayivna – Ph.D, Sen. Res., Senior Researcher of the Department of regional economic policy of the SI «Institute of Regional Research n.a. M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine».

Надійшло 17.06.2015 р.